ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ.

(2023 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 3548)

ਨਵੰਬਰ 21, 2023

[ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਅਤੇ ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ", ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ:

ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ।

ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 ਆਰ. 12(3)(ਬੀ) ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ - ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਆਯੋਜਤ: ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਇੱਕ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ)(b) ਦਾ ਆਰ. 12, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਕਮੇਟੀ, ਜੇ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲਾਭ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। 302, 307/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧੀ ਪਹਿਲੂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ, ਉਮਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਸੀ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰ. 12, ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਰਜਿਸਟਰ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਦੂਜਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਬੋਨ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 19 ਸਾਲ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਭਾਵੇਂ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 19 ਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਰ ਦੇ ਉਪ ਨਿਯਮ 3 (ਬੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਮਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। 12, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000ਐੱਸ। 15, 16. [ਪੈਰਾ 26, 30-34]

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [2005] 1 ਐੱਸਸੀਆਰ 1019: (2005) 3 ਐੱਸਸੀਸੀ 551; ਸੱਤਿਆ ਦੇਵ ਉਰਫ ਭੋਰੇ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2020] 12 ਐੱਸਸੀਆਰ 128: (2020) 10 ਐੱਸਸੀਸੀ 555; ਹਰੀਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [2009] 7 ਐੱਸਸੀਆਰ 623: (2009) 13 ਐੱਸਸੀਸੀ 211; ਸ਼ਾਹ ਨਵਾਜ਼ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 13 ਐੱਸਸੀਸੀ 751: [2011] 9 ਐੱਸਸੀਆਰ 859; ਵਿਨੇਦ ਕਟਾਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. 2022 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸਸੀ 1204; ਅਰਨੀਤ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [2000] 1 ਸਪਲ. ਐੱਸਸੀਆਰ 69: (2000) 5 ਐੱਸਸੀਸੀ 488; ਮੁਕਰਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2016] 8 ਐੱਸਸੀਆਰ 557 : (2017) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ 210; ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਕਸੈਨਾ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2012] 10 ਐੱਸਸੀਆਰ 540: (2012) 9 ਐੱਸਸੀਸੀ 750; ਬਿਸਬਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਲੰਕੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2022) 8 ਐੱਸਸੀਸੀ 602 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3548।

2000 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰਬਰ 106 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ, ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 07.05.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਰਿਸ਼ਾਦ ਮੁਰਤਜ਼ਾ, ਕੁ. ਅੰਕੀਤਾ ਅਪੰਨਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਰੋਹਿਤ ਕੇ. ਸਿੰਘ, ਅਵੀਰਲ ਸਕਸੈਨਾ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਿਸ਼ਵਾਸ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਦਾਨ, ਕੁ. ਅਨੰਨਿਆ ਸਾਹੂ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ, ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੁਆਰਾ 1996 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 85 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ 307 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 07.05.2019 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

3. ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਗਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਗੁਲਾਬ ਚੰਦਰ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਬਾਬਦੀਨ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਬਦੀਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਕੇਸ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਲਾਹਾਬਾਦ (ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ) ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ 19 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

4. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਮਿਤੀ 01.12.1995) ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ।

5. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਸਲ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਲੰਮੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

6. ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਰ ਨਾਲ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਿਲੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਖਰੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਮਿਤੀ 28.09.2022) ਪਿਛਲੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

7. ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਵੀ ਇੱਥੇ ਦੱਸੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 01.12.1995 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ-ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਸ਼ਰਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਗਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਵਹਿ ਗਿਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਗਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਗਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਸ਼ਰਾ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਗੁਲਾਬ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ (ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਅਤੇ ਇਕ 'ਬਾਬਾਦੀਨ' ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਲਾਠੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਭਰਾ ਗੰਗਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 1995 ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 86 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਫਿਰ ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੁਬੇਹਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 307, 504 ਅਤੇ 323 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਚਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਭਰਾ (ਗੰਗਾ ਪ੍ਰਸਾਦ) ਦੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 302 ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

8. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਮਲਾਵਰ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰ "ਲਾਠੀਆਂ" ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਤੱਥ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਘਿਨੌਣਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕਠੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧੀ ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ-ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

9. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ, i. e., 01.12.1995 ਨੂੰ. ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ, ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 1986 ਲਾਗੂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਲੜਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ, ਉਹ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਉਮਰ ਨੂੰ ਬਾਲ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 ਦੁਆਰਾ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖਾਂਗੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਰਸਮੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦਾ ਸਕਾਲਰ ਰਜਿਸਟਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਡੀ.ਓ.ਬੀ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ 05.07.1980 ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 15 ਸਾਲ, 6 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 26 ਦਿਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਰਾਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕਲਰਕ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਕਾਲਰ ਰਜਿਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦਾਖਲਾ ਪੂਰਵਾ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਵਿਦਿਆਲਿਆ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਮਲਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਤਬਾਦਲੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਜਿਸਟਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਡੀ.ਓ.ਬੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ 1975 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਇੱਕ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਅਸਥਿਰਤਾ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 19 ਸਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 21.08.1999 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 21.08.1999 ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 16.09.1999 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਗਭਗ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

11. ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਬਾਬਦੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ), ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/34 ਅਤੇ 307/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ। ਇੱਕ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ, ਬਾਬਦੀਨ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ 12.12.1998 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 04.01.1999 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

12. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 11.02.2000 ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ (ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ) ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਬਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 391 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਮਲਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 05.07.1995 ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੇ ਸਕਾਲਰ ਰਜਿਸਟਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 05.07.1980 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 07.05.2019 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਮੇਤ, ਤਿੰਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ 19 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ।

"20...ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਵਾਰ ਰਜਿਸਟਰ, ਰੇਡੀਓਲੋਜੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ, ਸੀ.ਐਮ.ਓ. ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਤਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਕਾਲਰ ਰਜਿਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤੀ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 21.08.1999 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 3 ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਬਾਰੇ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ 21 ਅਗਸਤ, 1999 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1999 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 271 ਵਿੱਚ 3, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 16.09.1999 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੇ 29.07.2019 ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

13. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਖਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੇ ਸਕਾਲਰ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਮਲਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਬਾਦਲੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 391 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 08.10.2021 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ

ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਿਤੀ 08.10.2021 ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"...ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 391 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ.ਐੱਮ. ਨੰ. 96164/2012 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ 29.01.2020 ਨੂੰ ਇਲਾਹਾਬਾਦ, ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 01.11.2012 ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 20 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 21.08.1999 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 21.08.1999 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 271/1999 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 16.09.1999 ਨੂੰ

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਰਫ਼ ਸੀ.ਐੱਮ. ਨੰ. 96164/2012 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਦੇ ਹਾਂ...।"

15. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਹਿਲੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ 28.02.2022. ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਡੀ.ਓ.ਬੀ ਫੈਮਿਲੀ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1975 ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸੀ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਕਾਲਰ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਜਿੱਥੇ ਡੀ.ਓ.ਬੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ 05.07.1980 ਸੀ. D.O.B ਨੇ ਸਕਾਲਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਰਜਿਸਟਰ 05.07.1995 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਰਮੇਲਾ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਮਲਾ ਦਾ ਅਸਲ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਹੱਡੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਡੀ.ਓ.ਬੀ 1975

ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਤੀ 28.02.2022 ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ.

16. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 28.02.2022 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ 15.07.2022 ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਿਤੀ 15.07.2022 ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 28.02.2022 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਜੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸੂਚੀ.

17. ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਨੇ 28.09.2022 ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 05.07.1980 ਨੂੰ ਡੀ.ਓ.ਬੀ. ਜੇਕਰ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 01.12.1995 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ 15 ਸਾਲ, 4 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 26 ਦਿਨ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਨਿਰੀਖਣ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"18. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ, ਜਿਸ ਪਹਿਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖਰੀ ਸਕੂਲ ਤੱਕ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਉਹੀ ਅਰਥਾਤ, 05.07.1980 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ-1) ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੀ-ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਕਮਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 05.07.1980 ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਰਜਿਸਟਰ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

18. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਅਸੀਂ ਆਈ.ਡੀ. ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ (ਏਏਜੀ)। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠੀਏ, ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

19. ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਘਟਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 01.12.1995 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਨਾਬਾਲਗ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 1986 ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਐਕਟ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2(h) ਨੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"(h) "ਨਾਬਾਲਗ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਲੜਕਾ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਾਂ ਉਹ ਲੜਕੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ"

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤ ਉਮਰ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ 16 ਸਾਲ ਸੀ। ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 11.02.2000 ਦਾ ਹੈ।

20. ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 01.04.2000 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(k) ਨੇ "ਕਿਸ਼ੋਰ" ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"(k) "ਨਾਬਾਲਗ" ਜਾਂ "ਬੱਚਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਮਰ ਦਾ ਅਠਾਰਵਾਂ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ"

ਧਾਰਾ 2(1) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਜੋ ਕਿ 2006 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"(1) "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਜਿਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ"

1986 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ 16 ਸਾਲ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਇਹ 18 ਸਾਲ ਸੀ।

2000 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਨਾਬਾਲਗ ਉਮਰ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 18 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

21. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2005) 3 ਐੱਸਸੀਸੀ 551 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ 4:1 ਦੀ ਬਹੁਮਤ ਰਾਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"(ਏ) ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਗਣਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜੁਰਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਮਿਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਬੀ) 2000 ਐਕਟ 1986 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ/ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ 2000 ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੰਬਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ 01.04.2001 ਤੱਕ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।"

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7ਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

17-ਏ. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।- (1) ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ , ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲਏਗੀ (ਪਰ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਨਹੀਂ) ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਉਮਰ ਜਿੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(2) ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।]"

"ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

22. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਾਬਾਲਗ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯਮ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 12 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"12. ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।- (1) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 19 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਕਮੇਟੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਗੇ।

(2) ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਰੀਰਕ ਦਿੱਖ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜੇਕਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਰੀਖਣ ਘਰ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭੇਜੋ।

(3) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ-

(ਏ) (i) ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇਕਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ,

(ii) ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਮਿਤੀ (ਕਿਸੇ ਪਲੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ; ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ;

(iii) ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ;

(b) ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਕਿਸੇ (i), (ii) ਜਾਂ (iii) ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਇੱਕ ਵਿਧੀਵਤ ਗਠਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਜੇਕਰ ਉਮਰ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਜੇ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ।

ਅਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ)(i), (ii), (iii) ਜਾਂ ਜਿਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਕਮੇਟੀ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ

ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ।

(5) ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 7-ਏ, ਧਾਰਾ 64 ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ, ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।

(6) ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਅਤੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

23. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਮਾਡਲ ਨਿਯਮ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਜੇਜੇ ਨਿਯਮ, 2016' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਮਾਡਲ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੇਜੇ ਨਿਯਮਾਂ, 2016 ਦਾ ਨਿਯਮ 94 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

"94. ਰੱਦ ਕਰਨਾ। - 26 ਅਕਤੂਬਰ, 2007 ਦੇ ਜੀ.ਐੱਸ.ਆਰ. 679(E) ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ 26 ਦਸੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਜੀਐੱਸਆਰ 903(E) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007, ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਹੁਕਮ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ।"

ਫਿਰ ਵੀ, 2015 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਧਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"25. ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ। - ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

ਉਸ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

24. ਸੱਤਿਆ ਦੇਵ ਉਰਫ ਭੂਰੇ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2020) 10 ਐੱਸਸੀਸੀ 555 ਵਿੱਚ, 2015 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ "ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਕਿਉਂਕਿ 2015 ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਸੀ (ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 07.05.2019 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ), 2015 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 12 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰੀਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2009) 13 ਐੱਸਸੀਸੀ 211 ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

25. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ 2000 ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਅਰਥਾਤ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ ਹੋਣਗੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 12 ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੋਣਾ। ਦੂਸਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਫਿਰ ਢੁਕਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ, ਭਟਗਾਵਾਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਹੈ।

26. 28.02.2022 ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਖੁੰਝ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਨ ਜੋ ਲਾਗੂ ਹਨ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) (ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਜੇ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਲਾਭ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ"। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦਲੀਲ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧੀ ਪਹਿਲੂ ਸਨ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਮਰ ਦਾ ਹਾਸ਼ੀਆ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ.

27. ਮਿਤੀ 28.09.2022 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੇ ਭਟਗਵਾਂ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਮਲਾ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ, ਰਾਣਪੁਰ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ (ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ) ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਲ 1995 ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੀ। ਕਾਲਜ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 05.07.1980 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 25.07.1995 ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ,

ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਟਿਊਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, 30.12.1995 ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 05.07.1980 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਭਾਵ 05.07.1980 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਕੂਲ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ. ਬਾਅਦ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਤਬਾਦਲਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਨਮ ਮਿਤੀ (05.07.1980) ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਜ਼ਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਮਿਤੀ 28.09.2022 ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ।

28. ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਭਟਗਾਵਾਂ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਤੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਪਹਿਲਾ ਸਕੂਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 05.07.1980 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਖੁਦ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਕੂਲ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲੈ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ। ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਮਲਾ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਨ। ਉਕਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਜੋ ਇਕਸਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹੀ ਅਰਥਾਤ, 05.07.1980।

29. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਫੈਮਿਲੀ ਰਜਿਸਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਸਾਲ 1975 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹੀ ਮਿਤੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਸਾਲ 1975 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੰਦਰਾਜ਼ ਵੀ ਇੱਕ ਸਟੀਕ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ (ਅਰਥਾਤ, ਨਿਯਮ 12) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਰਜਿਸਟਰ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ, ਭਟਗਾਵਾਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। [ਸ਼ਾਹ ਨਵਾਜ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 751"]। ਦੂਜਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਭਾਵ, 05.02.1996 ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਬੋਨ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਜੋ ਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਗਭਗ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ

ਸੀ. ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੋਨ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਪਰ, ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਹੀ ਸਾਲ ਦਿਓ, ਭਾਵ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋਣ ਲਈ 19 ਸਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਚੀਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫ਼ਸਰ (ਸੀਐਮਓ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਸੀਐਮਓ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਜਾਂਚ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਹੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

30. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਨੇਦ ਕਟਾਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਪੀ. 2022 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸਸੀ 1204 ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ:

60. ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਕੋਈ ਸਹੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਜਰ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਇਸ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਿੰਘ, (2009) 6 ਐਸਸੀਸੀ 681: (2010) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1194, ਅਤੇ ਜੋਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (2008) 15 ਐਸਸੀਸੀ 223: (2009) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। 3 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ) 796, ਕਿ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹੀ ਉਮਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰੇਡੀਓਲੋਜੀਕਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਛੱਡਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਟੈਸਟ, ਚਾਹੇ ਮਲਟੀਪਲ ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਿਆਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਬੂਤ।

31. ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਰਨੀਤ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2000) 5 ਐੱਸਸੀਸੀ 488 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ:

(ii) ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਹਾਈਪਰਟੈਕਨਿਕਲ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇੱਕੋ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾ ਰੇਖਾ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣਾ; ਅਤੇ"

ਇੱਕ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਕਰਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2017) 2 ਐਸਸੀਸੀ 210, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਕਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। v. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2012) 9 ਐੱਸਸੀਸੀ 750° ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਲੰਕੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2022) 8 ਐੱਸਸੀਸੀ 602 ਜੋ ਪੈਰਾ 33.8 ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ:

33.8. ਜੇਕਰ ਇੱਕੋ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਰੱਖਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਦਾ ਲਾਭ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

32. ਜੇਕਰ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 19 ਸਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਮਰ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਵਸਥਾ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ 3 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 28.09.2022 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਭਾਵ 01.12.1995 ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ।

33. ਹੋਰ ਦੋ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਅਰਥਾਤ, ਗਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮੁਆਫੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ) ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ 307/34 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੂਜੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਵੀ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਾਬਾਲਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 2000।

34. ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਹੁਣ ਤੱਕ 43 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਾਬਾਲਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਤੇ 16 ਦੇ

ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਢੇ 4 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਅਪੀਲ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra
Advocate